

Vs3BP_AA4 Arteterapeutický ateliér 4

Vib013 Speciální výtvarná výchova 1

10. Výtvarné postupy využitelné při práci s chronicky postiženými v různých věkových kategoriích.

Mgr. et Mgr. Bc. Lucie Hájková

Somatopedie

- vědní obor speciální pedagogiky, který se zabývá výchovou a vzděláváním jedinců s tělesným a zdravotním postižením (Vítková, 2010)
- soma + paideia (tělo + výchova)

Chronická onemocnění

- léčitelná, ale nevléčitelná
- až 10% dětské populace, narůstající trend
- řadí se mezi tělesné postižení -> dlouhodobý nepříznivý vliv na osobnost člověka
- nejvíce zasahují dětství a stáří
- problémy s adaptací, následky fyzické i psychické (únava, socializace)

Chronická onemocnění

- alergická a astmatická onemocnění (poruchy imunity)
- kožní onemocnění
- záchvatová onemocnění
- metabolická onemocnění
- kardiovaskulární poruchy
- nádorová onemocnění
- nadváha, obezita

Metabolická onemocnění

- screening na 13 onemocnění
- problém se získáváním energie z potravy
- podváha/obezita, poruchy příjmu potravy (mentální anorexie a bulimie, orthorexie)
- cystická fibróza (hlen ucpávající dýchací ústrojí a vývody slinivky, takže se jim do trávicího ústrojí nedostanou trávicí enzymy, slanost, izolace, dechová cvičení a inhalace)
- poruchy funkce štítné žlázy: hypotyreóza (snížená funkce), hypertyreóza (zvýšená funkce, exoftalmus), endokrinologie

- cukrovka (chybějící inzulin, zvýšena hladina cukru v krvi, 2 typy – 1. u dětí, (juvenilní, závislý na inzulinu) 2. u dospělých (po 40. roce, nadváha, málo pohybu, 85%) , hypoglykémie
- celiakie, intolerance laktózy...

Alergická onemocnění

- nepřiměřená reakce imunitního systému
- anafylaktický šok
- genetika, prostředí (znečištění), námaha, stres, kouření, antibiotika (do 2 let), nadměrná hygiena
- rýma, zánět spojivek, kašel, vyrážka, ekzém
- pyl, roztoči, prach, léky
- Atopie: atopický ekzém, astma, pylová alergie, dědičné
- lupénka

Kardiovaskulární onemocnění

- hypercholesterolémie
- Arteriální hypertenze - vysoký krevní tlak
- srdeční selhání
- žilní trombózy - sraženiny
- cévní mozková příhoda (ischemická)
- krevní choroby: anémie (chudokrevnost, červené krvinky, slabost, utlumení)
- krevní choroby: leukémie (generalizované nádorové bujení, bílé krvinky)

Nádorová onemocnění

- zhoubné, nezhojbné, leukémie
- umírá na ně každý 4. člověk v ČR, 2. nejčastější příčina smrti (po kardiovaskulárních příčinách)
- bujení alterovaných buněk
- maligní se šíří, metastázuje v různých částech těla, prorůstají
- benigní roste omezeně, nemnoží se
- prevence: vyhýbat se rizikům: kouření, alkohol, karcinogeny, ionizující záření + zdravý životní styl, pohyb, vláknina

Záchvatová onemocnění

- ne všichni, kdo trpí záchvaty, mají epilepsii (stres, psychické faktory, hypoglykémie, drogy,...)
- Epilepsie
- charakteristické opakované záchvaty
- neznámá příčina a poranění mozku
- příčinou biochemické změny v mozku
- různé druhy záchvatů: velký generalizovaný záchvat (grand-mall, celý mozek), parciální záchvat (část mozku)
- aura
- absence, klonické (svalové stahy), tonické (ztuhnutí), atonické (uvolnění), myoklonické (záškuby končetin)
- https://www.youtube.com/watch?v=gUzTE_sG2eQ
- léčba: medikace, chirurgický zákrok- ojedinele, pravidelný režim, životospráva, vyhýbání se spouštěčům

Výtvarná činnost s osobami s chronickým postižením

- velmi individuální, podle diagnózy
- snadná unavitelnost
- hygienické podmínky, větrání...
- ekzémy apod. – netoxické barvy, nešpinit, aby se nemuseli umývat
- astma – prašnost (hlína, pastely...)
- poruchy příjmu potravy – motivace, sebepojetí, relaxace – ne abreakce!
- u epilepsie pozor na spouštěče, znát je před aktivitami (projekce, Snoezelen)
- děti – socializace, klíčové kompetence, sebepojetí
- senioři - ...?

Doporučená literatura:

- PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přepracované a rozšířené vydání. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.
- FIALOVÁ, Ilona, Dagmar OPATŘILOVÁ a Lucie PROCHÁZKOVÁ. *Somatopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-233-8.
- FIALOVÁ, I. Analýza a komparace faktorů determinujících profesní orientaci žáků s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním. Disertační práce. MU Brno: 2009, s. 241.
- KÁBELE, F., KOLLÁROVÁ, E., KOČÍ, J., KRACÍK, J., Somatopedie. 1.vyd. Praha: Karolinum 1993. 242 s. ISBN 80-7066-533-5

- MATĚJČEK, Z. Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí. 3.vyd. Ústí nad Labem: Nakladatelství H & H 2001. 147 s. ISBN 80-86022-92-7
- VÍTKOVÁ, M., Somatopedické aspekty. 2.vyd. Brno: Paido 2006. 302 s. ISBN 80-7315-134-0